

Toda ni res, da bi se pred mehki glasovi s moral vselej premeniti v z. Primeri: svitek, svinec, snesti, sniti se, snet. Ravno tako se sliši: s vami, s njimi itd.

Včasih prejde samoglasnik predlogov s in v v nosni o: sosed, sodolina, soržica, zoper, votek; in samoglasnik predloga v tudi v u (nam. vu) u vodo, u hrib, uvek, utek, udriti. Tako tudi: u-me, u-te nam. va-me, va-te. Predlog k se preminja v nekih krajih v h: h-meni, h-kotlu itd.

Opira se pa to pritikanje samoglasnikov k predlogom na ono glavno pravilo slovenskega glasoslovja: da z malimi izjemami ne sledé nikdar od konca trije, na kraju pa dva soglasnika zapored brez samoglasnika vmes.

Vsled tega pravila vtika se tudi pri družih predlogih, ki se končavajo na soglasnik, kadar nasledujeta na-nj dva druga soglasnika ali šumeči glas (š, ž, č, šč), polglasnik vmes, ki se tudi po raznih krajih razno izgovarja ko ѣ, e ali a. Na pr. odѣgnati (ode-oda-) izѣbrati (ize-iza-) obѣstatí- (obe-oba-) obѣšiti- (obe-oba-) itd.

Iz predloga vz postaja vѣz, vez, voz, uz. Tako vѣzmem, vezmem, vzmem (vzemem, vzamem); vѣzem, vezem, vazem, uzem (velika noč).

Večkrat pa tudi odpade ali v ali z. Tako na priliko: zdignem m. vzdignem; u hrib, navdol m. vz hrib (ukreber, uzkreber), navzdol.

Včasih se izgovarja iz m. vz. Solnce izhaja m. vzhaja, izgled m. uzgled (vzor).

Besede, sestavljene iz predloga in glagola šel, šla, šlo, kadar se predlog končuje na soglasnik, ti ali vtikajo polglasnik vmes, ali držijo korenski i sedanjega časa: odѣšel, (ode-oda-) ali odišel, izišel, razišel itd.

Glagol iziti vtika včasih že v sedanjem času polglasni a: izajdem.

Pa kakor naš jezik ne ljubi v sredi treh soglasnikov zapored, ravno tako tudi ne trpi dveh zapored na koncu, ampak deva vselej polglasnik vmes, ki se izgovarja po različnih ko ѣ, e, a.

Tako delavec, hladen (-an), zgodeb, naredb (-ab), sêster, ali sestér; ôvec ali ovác, dêsek, desék ali desák, namesti: delovc, hladn; zgodb, sestr, ovc, desk. Izsnete so tukaj le take besede, katerim je predzadnja črka samoglasni r ali l: vrt, volk; — in tujke: testament.

Zoper to pravilo se v naši pisavi še vedno mnogo greši, posebno v lastnih imenih, ki izhajajo na - c in - č.

Slovenski jezik golih končnic — c — č ne pozná, ampak: ec (ѣc, ac) in ič.

Zatoraj je vselej napačno, kadar se korenu pritakne goli c, č. Na pr.: Dolen-c, Goren-c, mladen-č, Marin-č, kvar-č namesto: Dolen-ec, Goren-ec, mladen-ič, Marin-ič, kvar-ič (klar-ič).

Tudi končnici ic, vc ste slovenščini neznane.

Namesto ic ima biti ali ec ali ič, kar prava narodna izreka odločuje; namesto uc pa ovec ali olec.

Ker so nam tujci že tako mnogo spakedrili, bilo bi posebno paziti, da imena dobijo spet svojo pravo slovensko podobo.

Kako hočemo tedaj v pisavi ravnati, kadar zavolj lažjšega in lepšega izgovora med predlog in nasledujoče soglasnike moramo samoglasnik postaviti?

Moje mišljenje je, da se držimo narodne govorice, in, ker latinica za polglasnik nima posebnega znamenja, pišimo tam, kjer narod jasno polglasnik izgovarja, vselej e, drugod pa, kakor je komu ljubše, e ali a. Zakaj obadvoje je utrjeno enako v narodu, in je v navadi tudi drugim Slavenom.

Namesto ve, va, vez, voz pa pišemo tudi lahko u, uz.

Živo priporočam to stvar našim filologom, zakaj gotovo je, da nam slovnica v tem še ni dodelana; pa tudi važno je, ker se človek po sedanjih pisavi mnogokrat spod-

tika, posebno kadar pisaje misli, kako se bo to izgovarjalo, kar piše.

Podgorski.

Mojim sestricam!

Sestrice predrage! poslušajte me,
Ne bod' te ošabne, če mlade ste še;
Ker naglo tečejo nam leta mladosti,
Predpust še ne mine, in že smo — o posti.

Če sreča vas išče, le urno se ozrite,
Nasledkov nemilih nikdar ne prezrite,
Ki čakajo ošabnih, so njim za petó,
Kterim se ubraniti mogoče ne bo!

Kar sama poskus'la, lahko vam povem:
Res štimana sem bila, al zdaj mi je mem;
Pač rada zdaj nizko b' nosila glavico,
Da bi poravnala nekdanjo krivico.

Al večna resnica v pregovoru je:
Kar Anžek se vadi, to zna tud' Anže!
V mladosti visoko nosila sem nos,
Mogoče ni starki, zavriniti voz.

Dekleta! ki bote to pesmico brale,
Ne mislite, da sem pisala vam šale:
Gotovo vas čakajo leta bridkosti,
Če se preценite v dnevih mladosti!

Klara R.

Grobni napis Evzebiju.

Suhi v grobu tam leži Evzebi.
Bod' mu lahka, zemlja! — kakor on bil tebi!

Nekim pisateljem.

Mnogi spis smo že na svet izdali
Iz ljubezni same do jezika!

„O da s pisanjem bi vi nehali!“

Čmu? — „No, iz ljubezni do — jezika.“

Po Čelakovškem pr. F. Sl.

Prislovice istrske.

Nabral Jak. Volčič.

Ča prenoča, vuk pojé (kar ponoči izoztane, rado zgine).

Majni daž, zlati voz (dobra letina).

Smokva lokva (a. kadar dozori smokve, počnejo dažji; b. na smokve je zdravo vodo piti).

Ukradena stvar za gospodarom vrišči.

Sabotna prelica, nedeljna vodarica, ni nikdar prava gospodarica.

Ki je iz doma ima jednu misal, (domu priti), ki je doma jih ima sto, (da nebi se onemu kakva nesreča pripetila).

Vavek je onde, kako vuk va kožé.

I žaba bi orala, ma nima vrata (nima s čem početi).

Pust gre u Milan (ker onde še do nedelje pustujejo), pa ne pride leto dan.

Umeću (umetnost) ne zame ni tuča ni grad.

Moj Bog vični, u mojoj mošnji nič ni!

Bože pomози i kruh pečen, žena pijana muž vinjen (vino).

Česanj je rekal človeku: Ti mene čuvaj od nohti, a ja ću tebe od boli.

Ki zna dréti, kože ne kvári (se okoristi).

Majka božja marčénica stavi glavnju va zemljicu (počne teplo).

Sve mu koristi, i peteh mu jaja nosi.

Kakov zbuk (spukniti = tukaj zbukniti) takov zasuk (ko se prede), kakoršen uzrok tak uspeh.

I cesarova sirota se pozna.

Kade ni niš, ni prijatelja (radovatelja).

Mati za hčerom plače, a hči na plesu skače.
Zna kamo gre, a nezna kamo pride (kako bode).

Svet gre okolu, a sonce po polju (sve se menja).

Sram ga budi i Boga i ljudi.

Dobre ruki su vuki (dar pita uzdarje).

Kratkočasnica.

Nemčeva domačija kje je?

Neki učitelj na Pruskem (Prajzovskem) je v šoli fantiče spraševal, po nemški se vé da, mnogih reči. Zadnjič reče šolarčkom: Zdaj mi morate pa tudi od nemške domovine kaj povedati. *Učitelj*: Janže povej mi: kje je nemčeva domovina? *Šolar*: V Berlinu. *Učitelj*: Osliček, ti nič ne veš. Francek ti povej: kje je nemčeva domovina? *Šolar*: V Parizu. *Učitelj*: Bedak si bil, bedak pa ostaneš, ker tako neumno odgovarjaš. Jožek, ti si včasih kaj pametnega odgovoril. Povej ti: kje je nemčeva domovina? *Šolar*: Na Dunaji. *Učitelj*: Danes tudi ti nič prav ne odgovoriš. *Učitelj*: Karl, ti povej ti: kje je nemčeva domovina? *Šolar*: Nemčeva domovina je, dokler nemški jezik seže. *Učitelj* vès vesel reče: Ste vidili, kako je Karl pametno odgovoril; on je moder fant; iz tega fanta bo še danes ali jutri tak Nemec, kakor nam jih je zdaj treba. Sedaj pa še povej Karl: kako deleč pa seže nemški jezik? *Šolar* odpre široko usta, jezik kar največ more ven pomoli in reče: Takole deleč. *Učitelj* se na to togoten zadere nad šolarji: Poberite se hitro domú za danes, srboriti paglovci! že vidim, da vas je tudi kuga Malonemcov zavdala. Šolarji so to radi storili. Višnjagorski.

Dopisi.

Iz Dunaja 15. listop. J. T. Jelovšekov. *) — Prejlube „Novice“! razglasite po vseh slovenskih okrajnah, da se je tukaj „slovansko pevsko društvo“ ustanovilo, ki bode že v saboto 13. dec. svojo prvo „besedo“ praznovalo v veliki dvorani dianinega kopališča. Družbenik more vsak Slovan biti, al do sedaj so še le Čehi in Slovenci pristopili. Naj omenim pri tej priliki, da še dosti Slovincov poznam, ki imajo izvrsten glas za petje, pa še niso udi imenovanega društva. Predragi rojaki! vpišite se in hodite vsaki četrtek spevat; saj veste, da letos nimamo ne enega zbirališča; v tem pa društvu imamo lepo prilžnost za toliko nam potrebno slovansko vzajemnost. Razun pevcov nam je pa tudi treba društvu v podporo podpirajočih članov in upam, da bodo tudi Slovenci, ki niso v Beču, radi pripomogli, da se bode društvo tem dalje tem lepše razcvetalo. Do sedaj sta med Jugoslovanom samo dr. Toman in Štefan Ljubiša, poslanec dalmatinski, podpirajoča članova. Podam Vam v kratkem pravila našega pevskega društva. Pevajoči član more biti vsaki Slovan, ki zná peti in v Beču stanuje. Vsaki teden eden pot se zbirajo in pripravljajo za koncerte, besede, izhode itd. Društvo izvoli odbor od 9 članov: predsednik, tajnik, pokladnik (arhivar), glasovodja itd. Dvakrat v letu se zberejo vsi pevci v splošnem zboru, da izberejo odbor, da pregledajo račune, da premenijo, če bi trebalo, pravila. Podpirajoče članove jemlje odbor in dobivajo za vsako besedo dva vstopna listka. Vsaki član plača 2 forinta za utemeljenje društva; na leto pa plačujejo pevci 3 forinte, podpirajoči članovi 6 forintov. Pevske vaje so vsaki četrtek ob 7. uri zvečer v predmestji: Wieden, Schleifmühlgasse, „zum goldenen Fassel.“ Podpirajoči članovi se vpisujejo v mestu: Franciskanerplatz br. 922 v 3. nadstropji.

*) Drago! Dopise pošiljajte nam brez marke.

Vred.

V Trstu 10. nov. — Človek, ki vživa od Boga vse dobro, kar ima, ne smel bi nikdar pozabiti, da je njegova dolžnost darovati to, kar mu ostaja čez svoje potrebe, človeštvu v prid, korist in blagor. Kako častivreden, kako blažen je bogatin, ki je svoje bogastvo ubozim posvetil! Kako dobro je človeku pri srcu, kako veselo se mu duša polni, kadar stegne dobrotljivo svojo roko, da obriše solze z razplakanega očesa, da odene nagoto svojega brata, da pomoli kosček kruha ubogi revi, da pomaga, kjer vidi, da je pomoči treba! Take dobre djanja so raznih vrst; v prvo vrsto stavimo tiste, ki so človeštvu stanovitna dobrota, tako imenovane milodarne zaloge. Vsakdo vé, koliko ubozih, na telesu pohabljenih ali na umu bolnih dobiva vsakdanjo pomoč po taci zalogah; znano je, koliko vrlih mladencev so one revščine in nižnosti otele, pridobile jim bogastvo, dušno omiko, ter jih v visoke službe posadile, ker so dobili prilžnost, človeštvu materialni in dušni blagor pospeševati. Ker so pa take zaloge tako koristne, zato imajo veliko zaslugo pred svetom in Bogom tisti ljudoljubi, ki so jih ustanovili. Naj mi bo dovoljeno, „Novicam“ le enega tacega moža imenovati, ki je te dni tukaj v Trstu zalogo vstanovil, ki je tolika, in ima tako dober in plemenit namen, da je malo enakih. Ta mož je gospod France Tomičich, rojen Hrvat iz Reke, učitelj muzike in v svojem predmetu tudi vrl pisatelj. Položil je 8400 gold., zaslužek večletnega truda, v tukajšno mestno denarnico v ta namen, da bi se ubogemu in marljivemu učencu iz Trsta, Reke ali Istre po izvrstno dovršeni gimnazii, ako se hoče zdravilstva učiti, darovalo vsako leto, in sicer: a) skoz 5 let na vseučilišču 350 gold. vsako leto; b) skoz dve leti djanskega poduka na dunajski véliki bolnišnici 600 gold. vsako leto, da se djansko izuri in v družbi skušenih zdravnikov svoje vednosti razširi in se v njih utrdi, in c) skoz tri leta djanskega poduka na tržaški mestni bolnišnici 550 gold. vsako leto, da bolje spozná deželne bolezni in njihovo ozdravljanje. Tako plemenito djanje je vredno, da se zapiše v zlato knjigo in je ljudoljubnemu dobrotniku v toliko večo čast, ker si je podarjeno gotovino s trdim učenjem sam prislužil, zdaj jo pa s toliko blagodušnostjo v toliko koristen namen obrnil. — Naj izpodbode ta izgled več drugih premožnih ljudi, priporočam ga posebno svojim rojakom, ker smo, vzlasti v narodnih rečeh, zeló zeló podpore potrebni. C-r.

Iz Trsta 18. listop. M-n M-ž. — Močna sapa brije nas od vseh strani, al vendar naši možje vsega tega se ne boje. Kmalí bodo mestne svetovavce voliti začeli, kateri, ako Bog dá, se bojo bolj za slovenščino potegnili in tudi našim mandrijanom njih pravico dali; saj so Slovenci tudi oni, čeravno njih otroke hočejo nekteri čedalje bolj polasčiti.

Iz Celja 1. nov. † — Kakor že pred so nekteri štajarski Slovenci darovali nesrečnim junakom črnogorskim trohico; tako smo tudi v Celji in okolici njeni, gornje in spodnje savinske doline nabrali nekoliko prineskov v oni blagi namen in 55 gold. 45 kr. deloma v srebru, deloma v bankovcih poslali odboru milostnih gospé v Zagreb, da odrajtajo mali darek, kamor je iz rodoljubnega in kršanskega srca namenjen. *)

Iz slovenskega Štajarja 5. nov. — Hvala Bogú! mnogo smo grojzdja natrgali in prav dobrega mošta napravili, toda kupca ni; le tû in tam se kateri prikaže in 70 do 80, k večim 90 for. za štrtinjak s posodo vred ponuja, se vé za boljše vina, slabeje se pa za 50 for. dobivajo, in té še celó malo kupijo, le za neobhodno potrebo. — Pri tej prilžnosti še eno. Jareninčani se držijo ustnega sporočila, da je sv. Metod prej ko ne tudi pri sv. Benediktu v Slov. goricah bil in učil. Ta cerkvice je že bila posvečena leta 853 sv. Benediktu na čast, in da je postaja ali posatka rimska tû bila, spričujejo mnogi grobi paganov v farovškem

*) Sprejemnico bomo brž poslali, ko jo dobime.

Vred.